

PERMANENTNÁ FORMÁCIA ABSOLVENTOV TEOLOGICKÝCH FAKÚLT

doc. ThDr. Marcel Mojzeš, PhD.

TÉMA IV: LITURGIA A SYNODALITA

ÚVOD

Už svätý Ján Zlatoústý povedal, že Cirkev a synoda sú synonymá. V liturgickej konštitúcii *Sacrosanctum Concilium* (1962) čítame, že „Liturgia je vrcholom, ku ktorému smeruje činnosť Cirkvi, a zároveň prameňom, z ktorého prúdi všetka jej sila.“ Vzájomný vzťah liturgie a synodality bol v poslednom čase osobitne zdôraznený v Záverečnom dokumente Synody o synodalite (2024), v štúdiu philadelphského arcibiskupa metropolitu Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi v USA Borysa Gudziaka o skúsenosti synodality vo východnom katolíckom prostredí, ako aj v skutočnosti, že pápež Lev XIV. ustanovil osobitnú študijnú skupinu s názvom „Liturgia v synodálnej perspektíve.“

Záverečný dokument Synody o synodalite o téme liturgia a synodalita

27. článok Záverečného dokumentu Synody o synodalite (2024) je osobitne venovaný téme liturgia a synodalita: „Medzi *synaxis* a *synodos*, teda medzi eucharistickým a synodálnym zhromaždením, je úzke spojenie. V oboch sa realizuje Ježišov prísľub, že bude prítomný tam, kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v jeho mene (porov. Mt 18, 20), hoci rôznou formou. Synodálne zhromaždenia sú udalosti, ktoré slávia spojenie Krista s jeho Cirkvou prostredníctvom pôsobenia Ducha. On je ten, kto zabezpečuje jednotu Kristovho cirkevného tela v eucharistickom zhromaždení, ako aj v synodálnom zhromaždení. Liturgia je počúvaním Božieho slova a odpoveďou na jeho iniciatívu v podobe zmluvy. Aj synodálne zhromaždenie je počúvaním toho istého Slova, ktoré rovnako zaznieva v znameniach čias, ako aj v srdciach veriacich, a tiež je odpoveďou, v ktorej zhromaždenie rozlišuje Božiu vôľu, aby ju uviedlo do praxe. Prehlbenie spojenia medzi liturgiou a synodalitou pomôže všetkým kresťanským spoločenstvám, aby si v rozmanitosti kultúr a tradícií osvojili také štýly slávenia, ktoré ukazujú tvár synodálnej Cirkvi. S týmto cieľom žiadame o zriadenie osobitnej študijnej skupiny, ktorej bude zverené aj uvažovanie o tom, ako dosiahnuť, aby liturgické slávenia viac vyjadrovali synodalitu. Mohla by sa zaoberať aj kázaním v rámci liturgických slávení a rozvíjaním katechézy o synodalite v mystagogickom kľúči.“

Vladyka Borys Gudziak o liturgii a synodalite

V časopise *Theologos* bol publikovaný slovenský preklad štúdie philadelphského arcibiskupa metropolitu Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi v USA Borysa Gudziaka s názvom „Synodalita v miestnej cirkvi. Napomáhanie spoločenstva (*communio*) vo východnom katolíckom prostredí“. K téme liturgia a synodalita vladyka Gudziak hovorí: „Naša skúsenosť potvrdila to, o čom svedčí tradícia: dôležitosť začlenenia synody do liturgického slávenia. Vzťah medzi synodou a liturgiou je skutočne zásadný. Zažili sme, že to, čo sa deje na synode, keď sa slávi nielen legitímne, ale aj so správnym postojom srdca, sa veľmi nelíši od toho, čo sa deje pri eucharistickom slávení – prítomnosť Krista prostredníctvom Ducha, ktorý nás všetkých zjednocuje v jednom zmýšľaní. A to až do takej miery, že v staroveku sa synodalita chápala ako rozšírenie Eucharistie. V snahe žiť spoločenstvo (*communio*), je Cirkev v čase vždy nedostatočná vzhľadom na svoje naplnenie, ktorým je [Božie] kráľovstvo. Liturgia je jedinou skutočnosťou, ktorá prežíva a slávi zjednotenie, spôsobené Svätým Duchom medzi Cirkvou v jej historickej realite a Cirkvou ako osláveným Pánovým telom. Práve v liturgii prestávame byť rozptýleným ľudom a stávame sa „Božou cirkvou“, Kristovým telom. Liturgia pripomína pôvod Cirkvi, dôvod je zvolania, jej tajomstvo. Zabráňuje tomu, aby sa spoločenstvo (*communio*) zredukovalo len na sociologický rozmer.“

Ikona Zostúpenia Svätého Ducha ako vyjadrenie liturgie a synodality

Na byzantskej ikone Zostúpenia Svätého Ducha dvanásť apoštoli sedia na polkruhovej lavici, ktorá je obrazným vyjadrením liturgickej architektonickej stavby sýrskeho pôvodu tzv. bemy, ktorá je miestom na ohlasovanie Božieho slova. Bema bol v sýrskej tradícii vyvýšený polkruhový priestor v prednej časti chrámovej lode. Slúžil biskupovi a kňazom. Všetci boli umiestnení tak, aby počúvali Božie slovo. Na ikone Zostúpenia Svätého Ducha postava dole uprostred symbolizuje svet (gr. *kosmos*), ktorému je Cirkev pozvaná ohlasovať Evanjelium. Prvým ktorom ohlasovania evanjelia je však počúvanie Božieho slova, lebo viera je z počutia (Rim 10, 17) a tiež aj počúvanie „radostí a nádejí, žalostí a úzkostí ľudí dnešných čias“, ako nás to učí koncilová konštitúcia *Gaudium et spes* (1965) a aj sám Kristus, ktorý skôr ako ohlásil Evanjelium, počúval emauzských učeníkov (Lk 24, 19 – 24).

ZÁVER

Liturgia a synodalita sú si veľmi blízke. Medzi eucharistickým a synodálnym zhromaždením, je úzke spojenie. V oboch sa realizuje Ježišov prísľub, že bude prítomný tam, kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v jeho mene (Mt 18, 20), hoci rôznou formou. Potvrďuje to aj skúsenosť v tom zmysle, že to, čo sa deje na synode, keď sa slávi nielen legitímne, ale aj so správnym postojom srdca, sa veľmi nelíši od toho, čo sa deje pri eucharistickom slávení – prítomnosť Krista prostredníctvom Svätého Ducha všetkých zjednocuje v jednom zmýšľaní a otvára pre svedectvo o Kristovi v tomto svete.

LITERATÚRA:

DRUHÝ Vatikánsky koncil: Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium* o posvätnéj liturgii (1962).

GUDZIAK, B.: Synodalita v miestnej cirkvi. Napomáhanie spoločenstva (communio) vo východnom katolíckom prostredí. In: *Theologos*, 2025, roč. 27, č. 1. s. 125 – 143.

Za synodálnu Cirkev: spoločenstvo, spoluúčasť, misia Záverečný dokument, 26. októbra 2024. In: https://www.synoda.sk/downloads/ZAVERECNY_DOKUMENT_2024_Def.pdf (15. 4. 2025).
